ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)
Семестр: 1 (осінній) 2026-2027 навч. року
Кількість кредитів: 3, 90 годин
Мова викладання: українська
Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом
Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 35, щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач:	кандидат історичних наук, доцент **Бубнов Ігор Васильович**
E-mail	i.bubnov@onu.edu.ua
Посилання на профіль викладача	https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/polit/staff/6139-bubnov-igor-vasilovich
Кафедра	політології

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою дисципліни *є*: формування у здобувачів необхідних знань, навичок та цінностей, пов'язаних з ефективною, поінформованою і компетентною демократичною взаємодією громадян у суспільстві, розвиток у них фундаментальних засад демократичної політичної культури і вміння застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності

Завданням дисципліни *є:* систематизація і роз'яснення основних понять та проблем теорії і практики демократії, необхідних для осягнення засад аналізу сучасного політичного процесу і розвитку громадянської активності здобувачів.

Пререквізити: «Філософія», «Політологія»..

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен :

знати: основні закономірності змін історичних форм сучасної теорії демократії; філософські засади демократичного врядування; ключові концепції та теорії демократії, їх еволюцію; ключові принципи розвитку та функціонування демократії; механізми демократії, їх роль та особливості ефективного функціонування; принципи формування громадянського суспільства, чинники що сприяють його розвитку та виклики пов'язані з його утвердженням; особливості формування активного громадянина, як одного з ключових суб'єктів демократичного врядування; виклики і загрози демократії в сучасному світі.

вміти: визначати теоретичні, духовні та прикладні аспекти демократичного світогляду; критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій та приймати обґрунтовані рішення; працювати спільно з іншими задля досягнення мети, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань; ідентифікувати існуючі проблеми демократичного правління та формувати власну позицію щодо їх вирішення; застосовувати інструменти громадської участі для вирішення суспільних проблем; здійснювати ефективну комунікацію з органами влади, громадськими організаціями та мас-медіа.

володіти: навичками чіткого оперування понятійно-категоріальним апаратом, методикою застосовувати політичних знань у професійній і громадській діяльності.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних занять (14 год.), організації самостійної роботи здобувачів (60 год.).

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Зміст	Форми робіт
Змістовий модуль 1. Поняття, ґенеза та моделі демократії		
Тема 1. Вступ до курсу. Поняття та виміри демократії.	Етимологічні визначення демократії. Нормативний і емпіричний підходи. Відмінні характеристики демократії. Типологія демократії.	Обговорення, тестування, презентації
Тема 2. Історичний розвиток демократії.	Первісна демократія. Витоки демократії в Античному світі. Розвиток демократичних ідей у період Середньовіччя.	Обговорення, тестування, презентації
Тема 3. Основні сучасні концепції та моделі демократії.	Демократія класичного лібералізму. Колективістські концепції демократії. Теоретичні моделі плюралістичної демократії. Роль мас в сучасних демократіях.	Обговорення, завдання
Тема 4. Умови і шляхи переходу до демократії.	Ціннісні і раціонально-утилітарні обґрунтування необхідності демократії. Характеристика основних передумов демократизації. Загальні моделі і закономірності демократизації	Обговорення, завдання, тестування,
Змістовий модуль 2. Демократія у практично-інституційному вимірі		
Тема 5. Інститути демократії: структури та функції.	Парламент, уряд, судова система як опори демократії. Виборчі системи та їх вплив на демократію. Роль конституції та права у демократії.	Обговорення, завдання, презентації, індивідуальні завдання
Тема 6. Громадянське суспільство і демократична участь	Громадянське суспільство і його роль у функціонуванні демократичного правління. Соціальні рухи та громадська активність. Громадська участь у процесах прийняття рішень	Обговорення, завдання, презентації, індивідуальні завдання, тестування
Тема 7. Демократія і медія: виклики інформаційного суспільства.	Свобода слова як основа демократії. Електронна демократія та цифрове голосування. Вплив соціальних мереж та інтернету на політичну участь. Проблеми дезінформації та маніпуляцій у політичному процесі	Обговорення, завдання, презентації, тестування
Тема 8. Проблеми розвитку демократії в контексті сучасних глобалізаційних викликів	Зниження рівня довіри до демократичних інституцій. Популізм як ключовий виклик демократії. Проблеми ефективності представницьких органів влади та	Обговорення, завдання, модульна контрольна робота

та шляхи їх вирішення.	публічної політики. Основні шляхи щодо адаптації демократії до сучасних викликів і загроз.	

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.
2. Андрійчук Т. С. Партисипаторна та деліберативна демократія в сучасному політичному дискурсі. *Політичне життя*. 2019. №1. С. 45-51.
3. Воронов М. М. Пряма демократія і демократія участі в Європейському Союзі: сутність, межі і нормативне забезпечення *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія. «Право». Вип.89. Ч.1. С.190-197.
4. Ганжук О. А. Теоретико-правові та компаративні аспекти концепту демократії участі як однієї з політико- правових засад муніципальної влади *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,* Серія «Право». 2022. Вип. 33. С. 60-69.
5. Горенко Ю. Глобальна демократія : концептуалізація поняття. *Публічне управління та регіональний розвиток.* 2023. № 20. С.353–375.
6. Демократія. Антологія / упорядник О. Проценко. К. : Смолоскип, 2005. 1104 с.
7. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алєксєєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. Львів: Новий Львів-2000, 2016. 1000 с. .
8. Конституційна демократія і права людини в умовах сучасних викликів і повоєнного відновлення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції до Дня Конституції України (23 червня 2025 року): ел. збірник / Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2025, 118 с.
9. Ковалевська, Д. Деліберативна демократія у процесах взаємодії громадянського суспільства і держави в Україні та світі. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 2023. 26(5), С.26-31.
10. Лазоренко О. та Квятковська А. Демократія та громадянський простір: нормативні моделі та український дискурс. *Філософська думка.* 2023. №4. С.71–102.
11. Неофіта Д. Б. Теоретико-правовий дискурс поняття «партисипативна демократія**».** *Молодий вчений***.** №3 (127). 2024.С. 67-72.
12. Нікітенко Л.О., Грабар О.С. Партисипативна та представнтцька демократія у місцевому самоврядування: питання співвідношення *Нове українське право*, Вип. 6, 2021 С.126-130.
13. Нікітенко Л. О. Еволюція ідеї партисипативної демократії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №6. С.346-350.
14. Нікітенко Л. О., Ковальчук Л. В. Стан розвитку місцевої демократії в Україні та за кордоном: порівняльний аспект. *Актуальні проблеми держави і права*, № 92. С: 65–70. ..
15. Оніщенко Н. М., Малюга Л. Ю., Булкат М. С. Демократія: вектори досліджень в Україні**.** *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С.12–17.
16. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
17. Фромм Е. Втеча від свободи / Еріх Фромм ; перекл. з англ. М. Яковлева. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
18. Ціммерман Дж. Демократія: Антологія/ Упоряд. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2005. 390 с.
19. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави: Монорафія.Харків: Видавництво “ФІНН”, 2009. 216 с.

20. Щербанюк О. В. «Демократія участі» народу у законотворчі процеси: міжнародний досвід. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2023. №20. С. 172 -176.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. http://lib.onu.edu.ua – Наукова бібліотека Одеського національного університету
2. http://www.nbuv.gov.ua/portal – Наукова періодика України. Сторінка відкритого доступу Національної бібліотеки України ім. В Вернадського
3. http://www.viche.info – Сайт журналу «Віче»
4. http://www.ipiend.gov.ua – Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
5. http://www.ucipr.kiev.ua – Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень.
6. http://www.dibu.kiev.ua/ – Національна історична бібліотека України
7. http://www.nplu.org/ – Національна парламентська бібліотека України
8. https://public.wsu.edu/~hegglund/courses/389/rushdie_new_empire.htm – Інформаційні ресурси в Інтернеті Офіційні веб-сайти органів державної виконавчої влади, інших органів
9. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text – Виборчий кодекс України. Офіційний портал Верховної Ради України.
10. http://www.kmu.gov.ua/ Кабінет Міністрів України. Офіційний веб-портал
11. http://www.rada.gov.ua/ – Верховна Рада України. Офіційний веб-портал.

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents). У випадку відсутності здобувача на лекції або семінарському занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.